

**Історія Ірини Крюченко - учасниці обласного конкурсу
«Жінка Донеччини» 2025 року, в номінації «Творчість змін та
можливостей»**

Ірина Олексіївна Крюченко – жінка, яка зуміла зберегти голос і душу Донеччини навіть тоді, коли її рідна земля була окупована і сплюндрована. Вона народилася й усе життя прожила у Волноваському районі, у селі Златоустівка, де ще з юних років відчула поклик зберігати народні пісні, звичаї та традиції. Майже двадцять років дослідниця присвятила експедиціям селами Донеччини, записуючи унікальні тексти, мелодії, обряди. Вона створила й очолила Народний пошуково-дослідницький гурт «Заграйярочка», працюючи у Волноваському районному центрі культури і дозвілля, у складі якого сорок учасників співали саме ті пісні, які колись звучали у хатах їхніх бабусь. «Хотілося відійти від шароварщини, — каже Ірина. — Я записувала справжні обряди, і ми відтворювали їх на сцені в автентичних

костюмах. Це жива культура, яку треба берегти».

Повномасштабне вторгнення Росії застало її вдома. Хвороба від стресу, довгі місяці у підвалі, життя під обстрілами та окупацією. І навіть тоді пані Ірина знаходила сили думати не лише про власний порятунок, а й про те, як врятувати зібраний фольклорний архів. «Я перенесла записи на флешки і сховала їх у зачісці. Вивезти цю інформацію було для мене так само важливо, як і врятувати життя», – згадує вона. У вересні 2022 року їй вдалося вирватися з окупації.

Сьогодні дослідниця мешкає в Німеччині, але її робота спрямована на Україну. Разом із доньками вона створила ансамбль «Голос Степу», який виконує автентичні пісні Донеччини на площах, у церквах, на міжнародних фестивалях, серед яких навіть відомий «Октоберфест» у Німеччині. Мисткиня не просто співає — вона розповідає світові про справжню українську культуру Донеччини, руйнуючи міфи про «чужу» ідентичність цього краю. «Наш спів – це степ. Широкий, вільний. Його чути від одного краю села до іншого. І це – український голос», – каже вона. Її виступи та майстер-класи за кордоном — це своєрідна культурна дипломатія, адже саме так формується повага до української спадщини та розуміння, за що бореться Україна.

Водночас Ірина Олексіївна залишається активною в науковому та краєзнавчому житті України. Як членкиня Національної спілки краєзнавців України вона виступає на всеукраїнських конференціях, бере участь у семінарах та ініціює дослідження з історії та культури Донеччини. У 2023–2024 роках її наукові статті побачили світ у збірниках і виданнях, зокрема: «Розвиток туризму

Донеччини через етнофестивалі», «Відлуння століть: музична спадщина Донеччини у фольклорних піснях та їх сучасний стан побутування в умовах війни», а також у збірнику в окремому «Дике поле: природа, історія, культура». У цих працях дослідниця, наголошує на тому, що руйнування культурних пам'яток та спроби знищити українську ідентичність на Донеччині не можуть стерти правду: українська культура тут жила століттями і продовжує жити.

За ініціативи Ірини Олексіївни від Хлібодарівської громади до Обласного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини Донецької області було внесено п'ять елементів нематеріальної культурної спадщини, ще один – до Національного переліку. Вона допомогла виявити й оформити документи на три елементи НКС від Вугледарської громади. Крім того, започаткувала збір старовинних автентичних фотографій у Волноваському районі, які є переконливим свідченням української ідентичності регіону. Під час воєнного стану пані Ірина створила лабораторію фольклору та етнографії Донеччини «СТЕП», яка об'єднує краєзнавців, дослідників і фольклористів для вивчення історії масового заселення степів у XVIII–XIX століттях.

Особливе місце у її діяльності посідає популяризація традиційних ремесел і обрядів. Вона проводить майстер-класи з виготовлення весільних воскових вінків, випікання весільних короваїв, приготування лемківських голубців із картоплею, традиційної вишивки килимів. «Це не музейні експонати, це жива традиція, яку можна відчутися руками, серцем і голосом», – підкреслює дослідниця.

Її життєва сила — у переконанні, що культура здатна об'єднувати й лікувати. У найважчі моменти вона обирає ділитися піснею, знанням, традицією та науковими трудами. Її історія — це історія відваги й вірності рідному краю, навіть на відстані тисяч кілометрів. «Я мрію про день, коли разом з Україною зможу повернутися додому, у Волноваський район. У Німеччині я знайшла тимчасовий прихисток, та все одно серце тягнеться на Донеччину. «Я розумію, що я потрібна саме Україні», – говорить вона.

«Коли повернусь в рідне село та вільну Волноваху, мрію створити Етноцентр, де б молодь могла розвиватися, пізнаючи правдиву історію рідного краю. Діти б брали активну участь у відродженні та збереженні етнографічної традиційної культури Донеччини та залюбки б записувалися в клуби народного ремесла за інтересами: лозоплетіння, гончарство, писанкарство, навчалися б у майстринь традиційної вишивки, вінкоплетіння, виготовлення ляльок-мотанок. Також я планую, щоб на базі Центру були гуртки автентичного танцю та співу. При Центрі працював би етнографічний музей, де була б представлена хата наших переселенців у розрізі зі своїми приналежними атрибутами, старовинним посудом, вишитими рушниками та представленими зразками старовинного вбрання переселенців XIX століття. Дай Боже дочекатися повернення додому і знайти для здійснення цієї мрії однодумців та фінансову підтримку», - ділиться планами на майбутнє Ірина Крюченко.

Ірина Крюченко — це жінка, яка зробила культуру зброєю проти забуття та стереотипів про Донеччину як край без власних традицій і пам'яті. Своєю працею вона доводить: Донеччина має глибоку історію, самобутню культуру й українську ідентичність. Її голос — це голос степу, що лунає далеко за межами України, але завжди знаходить дорогу додому.